

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 7656/2021
20.03.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Бранка Станића и Јамине Стаменковић чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Бранко Мишковић адвокат из ..., против тужених ББ, ..., чији је пуномоћник Ивана Јерковачки Милетић из ... и ВВ, ..., ради поништаја уговора о поклону, одлучујући о ревизији туженог ББ изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6634/19 од 25.12.2020. године, у седници одржаној 20.03.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6634/19 од 25.12.2020. године у преиначујућем делу и одлуци о трошковима поступка (ставови други и четврти изреке) и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог ББ изјављеној против пресуде Вишег суда у Новом Саду Гж 7200/20 од 04.10.2023. године у укидајућем делу (став трећи изреке), као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена, ревизија туженог ББ изјављена против пресуде Вишег суда у Новом Саду Гж 7200/20 од 04.10.2023. године у укидајућем делу (став трећи изреке).

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П 423/18 од 12.03.2019. године, ставом првим изреке утврђено је да је тужба против туженог ВВ као правног следбеника сада пок. ГГ повучена. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле којим је тражила да се поништи уговор о поклону оверен пред Основним судом у Панчеву ОвЗ бр.3401/2013 од 22.08.2013. године у делу који се односи на кат.парцелу бр. .. површине 119 м², замљиште под зградом површине 600 м², замљиште уз зграду површине 640 м² њива друге класе, укупне површине 1359 м², кат.парцелу бр. .. потез 1 Поље површине 13811 м² и кат.парцелу бр. .. потез 1 Поље површине 13146 м², уписане у лист непокретности бр. .. КО Ставом трећим изреке, обавезана је тужилца да туженом ББ накнади трошкове поступка у износу од 48.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6634/19 од 25.12.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиле и потврђена

првостепена пресуда у делу става другог изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиље којим је тражила да се поништи уговор о поклону ОвЗ бр.3401/13 оверен пред Основним судом у Панчеву од 22.08.2013. године у делу који се односи на кат.парцелу бр. .. потес 1 Поље, површине 13811 м² и кат.парцелу бр. .. потес 1 Поље површине 13146 м² уписане у ЛН бр. .. КО Ставом другим изреке, преначена је првостепена пресуда у преосталом делу става другог изреке, тако што је утврђено да је ништав уговор о поклону ОвЗ бр.3401/13 оверен пред Основним судом у Панчеву од 22.08.2013. године у делу који се односи на ½ кат. парцеле бр. .. површине 119 м², замљиште под зградом површине 600 м², замљиште уз зграду површине 640 м² њива друге класе, укупне површине 1359 м² уписане у ЛН бр. .. КО Ставом трећим изреке, укинута је решење садржано у ставу првом изреке првостепене пресуде. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде и обавезана је тужиља да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 31.100,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени ББ је благовремено изјавио ревизију, будући да је решењем Основног суда у Панчеву П 423/18 од 02.09.2021. године применом чланова 109. и 110. ЗПП дозвољено враћање у пређашње стање због пропуштеног рока за подношење ревизије из оправданих разлога. Ревизијом се побија другостепена пресуда у преиначујућем и укидајућем делу (у погледу одлуке о повлачењу тужбе), због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права са предлогом да се о истој одлучи у складу са одредбом члана 407. и 404. ЗПП..

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...18/20), Врховни суд је утврдио да је у односу на преиначујући део одлуке ревизија дозвољена на основу чланова 403. став 2. тачка 2. ЗПП и да је основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, сада пок. ГГ, отац парничних странака, уговором о поклону овереним пред Основним судом у Панчеву Ов 3401/13 од 22.08.2013. године је поклатио непокретности из листа непокретности .. КО ... овде туженом сину ББ, уз право доживотног плодоуживања на истим непокретностима. Мајка парничних странака, а супруга пок. ГГ, ДД преминула је ...2006.године, иза које је покренут оставински поступак, прекинут решењем Основног суда у Панчеву О 164/13 од 26.04.2013. године, а наследници ћерка овде тужиља АА и син ВВ упућени да покрену парнични поступак против наследника ГГ (супруга ДД) ради утврђења да је пок. ДД по основу стицања у брачној заједници стекла право својине на ½ дела непокретности из ЛН .. КО ... и тамо побројаним покретним стварима. У складу са тим решењем АА и ВВ, као тужиоци, поднели су тужбу 03.06.2013. године заведену тада под бројим П 1422/13 касније П 48/16 против ГГ који је у току те парнице преминуо, ...2016. године. На расправном записнику од 06.09.2016. године донето је решење да се тужба у тој парници сматра повученом. Решењем Основног суда у Панчеву О 826/16 од 03.10.2016. године расправљена је заоставштина пок. ГГ која се састоји од покретних ствари и новчаних средстава, а као наследници оглашени су ћерка АА и синови ББ и ВВ, сви са по 1/3 удела. Родитељи парничних странака били су у браку од 1946. године до 2006. године. Отац ГГ бавио се пољопривредом, а мајка ДД је у тим пословима

помагала, поред вођења домаћинства и бриге о деци. Уговором о купопродаји од 09.07.1966. године ГГ је као купац стекао непокретност уписану у фунтовном улошку КО ... бр. .. топ.бр. .. кућа бр. .. заједно са свим споредним зградама и двориштем од 13 ара и 59 м², са уговореним правом доживотног плодуживања на тој непокретност у корист његових родитеља, с тим што је претходно продао кућу у којој су живели и коју је добио колонизацијом, а затим је на купљеном плацу сазидана и нова породична стамбена зграда које радове су финансирани и у истим учествовали и пок. ГГ и пок. ДД. У току 1972. године стечене су и парцеле бр. .. и .. КО ... по основу арондације и замене са корисником ПИК Тамиш Панчево.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да тужиља неосновно захтева поништај предметног уговора о поклону у делу који се односи на кат.парцеле бр. ..., .. и .. уписане у лист непокретности бр. .. КО Ценећи као претходно питање стицање имовине у брачној заједници родитеља парничних стгранака сада пок. ГГ и пок. ДД, оценио је да кат.парцеле бр. .. и .. представљају посебну имовину пок. ГГ са којима је он могао да располаже, због чега је неоснован захтев за поништај уговора о поклону у делу који се односи на располагање овим катастарским парцелама, те да постоји допринос пок. ДД у стицању кат.парцеле бр. .. укупне површине 1359 м², старе и новосазидане породичне стамбене зграде и земљишта које се на њој налазе, радом у заједничком домаћинству чиме је подједнако доприносила у стицању прихода за куповину те парцеле, због чега је закључио да је у односу на ову непокретност са којом пок. ГГ није могао да располаже у делу преко $\frac{1}{2}$, предметни уговор о поклону ништав. Међутим, како је тужиља тужбом захтевала поништај правног посла, то је имајући у виду ограничење из одредбе члана 3. став 1. ЗПП, првостепени суд одбио тужбени захтев и у том делу, применом члана 202. ЗПП, утврдио повлачење тужбе против ВВ, будући да је тужиља поднеском од 20.11.2018. године (којим прецизира тужбени захтев) као туженог означила само ББ, као једну од уговорних страна из спорног уговора о поклону.

Другостепени суд је укинуо решење о повлачењу тужбе у односу на ВВ, с обзиром на то да је он у својству туженог ступио на место првобитно туженог сада пок. ГГ (његовог оца), као његов законски наследник по правној сукцесији којој се није могао противити, оценивши да нису испуњени услови из члана 202 ЗПП јер тужиља није изричито изјавила да повлачи тужбу, нити се тужени ВВ о повлачењу тужбе изјашњавао. Првостепену пресуду је делимично преиначио применом члана 103. став 1. ЗОО, утврдивши да је предметни уговор о поклону ништав у делу који се односи на $\frac{1}{2}$ парцеле бр. .. КО ..., закључивши да сада пок. ГГ није могао да располаже са тим уделом јер није био искључиви власник те парцеле, будући да је исту стекао заједничком радом у брачној заједници са супругом пок. ДД. При том је другостепени суд имао у виду да је суд везан чињеничним наводима тужбе, али не и правним основом, па како је у конкретном случају тужиља истицала разлоге апсолутне ништавост предметног уговора, о којим чињеницама се расправљало у првостепеном поступку то је утврдио делимичну ништавост наведеног уговора, без обзира на формално постављен захтев. Због тога није прихватио становиште првостепеног суда да је могао одлучивати само у границама постављеног захтева, с обзиром на то да се ради о „претераном формализму“. У преосталом делу другостепени суд је потврдио првостепену пресуду за поништај уговора о поклону у односу на парцеле бр. .. и .. КО ... које су предмет тог уговора, налазећи да је правилан закључак првостепеног суда да су те парцеле посебна имовина сада пок. ГГ са којима је могао да располеже, због чега у том делу уговор није ништав јер није противан закону и принудним прописима.

Закључак и правно становиште другостепеног суда у побијаном преиначујућем делу одлуке не може се прихватити. По оцени Врховног суда основано се изјављеном ревизијом указује да је другостепена одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

У конкретном случају предмет спора је поништај уговора о поклону од 15.08.2013. године овереног пред Основним судом у Панчеву ОвЗ 3401/2013 од 22.08.2013. године, закљученог између сада пок. ГГ, као поклонодавца и ББ, као поклонопримца. Тужбени захтев је заснован на чињеничним наводима да непокретности које су предмет тог уговора представљају заједничку имовину супружника пок. ГГ и пок. ДД, родитеља парничних странака, стечену радом у брачној заједници (претходно правно питање), због чега отац странака, као поклонодавац, није могао да спорним уговором у целости располаже том имовином.

Решењем суда од 13.10.2016. године утврђен је прекид поступка у овој парници због смрти туженог ГГ. Поднеском тужиље од 29.03.2017. године и 27.04.2017. године предложен је наставак парнице између тужиље и туженог ББ (поднесци нису садржали и предлог да суд позове наследнике да преузму поступак). По налогу суда од 12.05.2017. године, а ради одлучивања о поднетом предлогу у смислу члана 225. став 1. ЗПП, тужиља је доставила решење о наслеђивању пок. ГГ О. Бр. 826/2016 од 03.10.2016. године и допунско решење од 21.04.2017. године којим су за законске наследнике оглашени тужени ББ (син), тужиља АА (ћерка) и ВВ (син), свако на по 1/3 дела заоставштине. Решењем суда од П 1356/16 од 16.06.2017. године настављен је поступак у овој парници и истовремено је позван ВВ да преузме поступак као тужени у овој парници. Према изнетим наводима на рочишту одржаном 14.09.2017. године, у поднеску од 31.10.2017. године (жалба против претходно донете првостепене пресуде у овој правној ствари П 929/17 од 14.09.2017. године), као и на рочишту од 13.09.2018. године, тужиља се изјаснила да ни у тужби нити током поступка као тужени није означен ВВ и да је једини тужени у овом спору ББ. Такође, на рочишту од 25.10.2018. године, а затим и на рочишту од 25.10.2018. године најпре тужени ББ, а затим и тужиља, предложили су да се изведе доказ саслушањем ВВ у својству сведока.

Тужиља је у поднеску од 21.11.2018. године којим је коначно определила тужбени захтев, као туженог означила само ББ, са захтевом да се поништи предметни уговор о поклону у делу који се односи на парцеле .., .. и КО

Осим тога, према одредби члана 211. ЗПП нужно супарничарство постоји ако по закону или због природе правног односа тужбом морају да се обухвате сва лица која су учесници материјално-правног односа (став први), те уколико нису обухваћена тужбом као странке, суд ће одбити тужбени захтев као неоснован (став други), а о нужном супарничарству суд води рачуна по службеној дужности (став трећи). С тим у вези, правилно је становиште нижестепених судова да у случају смрти странке, применом члана 225. став 1. ЗПП сви законски наследници као универзални сукцесори морају бити обухваћени процесном заједницом нужних јединстваних супарничара. У том ситуацији, наследник када га суд позове на предлог супротне стране да преузме поступак, не може се противити процесној сукцесији, односно одбити да ступи у парницу.

Тужилца је преко пуномоћника адвоката поднела тужбу са захтевом да се поништи спорни уговор о поклону, која представља санкцију за рушљиве правне послове (релативне ништавости), док чињенице и предложени докази на којима заснива тужбени захтев указују на постојање разлога апсолутне ништавости. Супротстављеност између навода тужбе и петитума тужбе у предметном спору несумњиво постоји. Уговор је апсолутно ништав, уколико је противан принудним прописима, моралу или јавном поретку. На апсолутну ништавост суд пази по службеној дужности, а на овај недостатак се може позвати и свако заинтересовано лице. Право на истицање ништавости се на гаси. Апсолутно ништави уговори не производе правно дејство (члан 103.-110.300). Рушљиви уговори производе правна дејства, али се могу поништити у законом прописаном року. Стога се пресудом, која се доноси по тужби за поништај уговора из разлога релативне ништавости изриче поништај уговора, што значи да она има конститутивно дејство. Насупрот њој, пресуда која се доноси по тужби за утврђење да је уговор ништав из разлога апсолутне ништавости, има деклараторну природу, што све указује на различите правне последице, услед чега захтев за поништај уговора са материјалноправног становишта не обухвата, нити садржи и захтев за утврђење ништавости уговора. Следом изнетог, становиште другостепеног суда да то што је тужилац навео чињенице и доказе у прилог апсолутне ништавости, а петитум усмерио на рушљивост, представља само грешку у означавању правног основа тужбе, не може се прихватити.

Материјално-правно овлашћење поступајућег суда је да по службеној дужности пази на ништавост уговора, али је за то потребно и процесно-правно овлашћење, будући да суд одлучује у границама захтева који су постављени у поступку, у смислу члана 3. став 1. ЗПП.

Из изнетих разлога, због погрешне примене материјалног права побијана одлука у преиначујућем делу је укинута и предмет враћен другостепеном суду на поновно одлучивање о жалби тужилце. У поновном поступку другостепени суд ће расправити и оценити да ли у конкретном случају постоји потпуна пасивна легитимација или се ради о непотпуној процесној заједници нужних јединствених супарничара, након чега ће имајући у виду изнете примедбе донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка по жалби, јер зависи од исхода поступка по жалби.

Из наведених разлога, Врховни суд је на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије у односу на укидајући део побијане одлуке, Врховни суд је применом члана 404. став 2, у вези члана 420. став 6. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23) оценио да нису испуњени услови за одлучивање о ревизији као изузетно дозвољеној.

Према одредби члана 404. став 1. ЗПП, посебна ревизија се може изјавити због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног суда, потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права. Према ставу 2. истог члана, испуњеност услова за изузетну дозвољеност ревизије Врховни суд цени у већу од пет судија.

Ревизијом се побија решење садржано у ставу трећем изреке побијане пресуде којим је укинута решење првостепеног суда из става првог изреке првостепене пресуде којим је утврђено да је тужба против туженог ВВ повучена, а о чему је другостепени суд одлучио уз примену процесног правила из члана 374. став 1, у вези са чланом 202. ЗПП. Врховни суд налази да у конкретном случају по питању повлачења тужбе не постоји потреба за разматрањем правних питања у интересу равноправности грађана или од општег интереса, као ни потреба уједначавања судске праксе или новог тумачења права, јер је реч о процесним одредбама Закона о парничном поступку, па нису испуњени услови за одлучивање о ревизији туженог ББ као изузетно дозвољеној.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 404. став 2. у вези члана 420. став 6. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије у смислу члана 410. став 2. тачка 5. у вези члана 420. став 6. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Према члану 420. став 1. ЗПП странке могу да изјаве ревизију и против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан. Имајући у виду да је у конкретном случају ревизија изјављена против другостепеног решења којим је укинута решење првостепеног суда о повлачењу тужбе против туженог ВВ, дакле против решења којим поступак није правноснажно окончан, то ревизија није дозвољена.

Такође, нема места ни примени одредбе члана 403. став 2. тачка 3. ЗПП којом је прописано да је ревизија увек дозвољена ако је другостепени суд усвојио жалбу, укинуо пресуду и одлучио о захтевима странака, што значи мериторно окончање спора (одлучивање о тужбеном захтеву). Како је другостепени суд укинуо одлуку првостепеног суда о повлачењу тужбе, а по врсти одлуке то је учињено решењем, у тим случајевима дозвољеност ревизије се не цени према одредбама члана 403. став 2. тачке 2. и 3. ЗПП, јер се о ревизији одлучује применом члана 420. ЗПП.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке на основу члана 413, у вези са чланом 420. став 6. ЗПП.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**